

Deltaplan Biodiversiteitsherstel: eindelijk gezamenlijk aan de slag?

Met enig tromgeroffel werd in december 2018 het Deltaplan Biodiversiteitsherstel aangekondigd. Maar liefst negentien organisaties, uiteenlopend van kennisinstituten, landbouwvertegenwoordigers, bedrijven, natuur- en milieuorganisaties en een bank hebben de handen ineen geslagen om te werken aan natuurherstel in Nederland. 'Wij laten zien dat we door betere samenwerking en het stimuleren en waarderen van grondgebruikers het biodiversiteitsverlies om kunnen buigen naar herstel', aldus het persbericht bij de presentatie van het Deltaplan. De intenties en plannen zijn er, nu nog het geld en de uitvoering.

Hoe kun je landbouw en natuur met elkaar verbinden? Dat is in een notendop de probleemstelling waar het Deltaplan een antwoord op wil bieden. Dat de biodiversiteit in Nederland ernstig te leiden heeft onder de intensieve landbouw wordt inmiddels door alle betrokkenen onderkend. Nieuw is dat het Deltaplan tot stand is gekomen door samenwerking van natuurbescherming, landbouw en bedrijfsleven, zonder dat de overheid daar bij betrokken is geweest. Tot een paar jaar geleden leek samenwerking tussen deze partijen zo goed als onmogelijk: nu niet voor niets de kwartiermakers genoemd.

Toekomstbeeld

De betrokkenen hebben een gezamenlijk toekomstbeeld opgesteld: 'Alle Nederlanders vinden biodiversiteit belangrijk, handelen daarnaar als burger én als consument en dragen zo gezamenlijk bij aan natuurrijke landschappen. De activiteiten van (semi)overheden, alle ondernemers in de agrarische waardeketen (boeren, handelaren, producten en

retail) en natuurbeschermingsorganisaties versterken elkaar op slimme manieren, ondersteund door innovatieve economische modellen en wet- en regelgeving. De hoge biodiversiteit wordt onderhouden door beheer van natuur in natuurgebieden, agrarische productiesystemen en openbare ruimte.'

Verbinden

Prof. Dr. Louise Vet (NIOO-KNAW), die fungeert als onafhankelijk voorzitter van de kwartiermakers, denkt dat de kans van slagen aanmerkelijk verhoogd wordt door de samenwerking van alle betrokken partijen. 'Kern van onze aanpak is dat – naast het stimuleren van een brede samenwerking van boeren, natuurbeheerders, particulieren en overheden in een gebied – iedereen grondgebruikers kan stimuleren, inspireren en waarderen voor hun prestaties die bijdragen aan gunstige omstandigheden voor biodiversiteit. We moeten leren op een andere manier te kijken naar de samenhang tussen natuur en grondgebruik: samen verantwoordelijkheid nemen en prestaties voor verbetering belonen. Doordat prestaties eenduidig

meetbaar worden, is stapeling van beloning mogelijk en krijgen we ook een beter inzicht in hoe deze prestaties optellen tot echte biodiversiteitswinst. Op die manier stimuleer je verandering.'

In het plan wordt natuurbescherming gezien als integraal onderdeel van de Nederlandse samenleving en economie. 'Losse initiatieven hebben, ondanks alle goede bedoelingen, onvoldoende opgeleverd', stelt Louise Vet. 'De biodiversiteit is alleen maar teruggelopen. Door economie en natuur met elkaar te verbinden, moet dat veranderen. We kunnen biodiversiteit niet langer zien als een zaak van louter bescherming. Ons landbouwbeleid en economisch model zal mede gestoeld moeten worden op het verbeteren van de kwaliteit van onze levensomgeving. Dat vergt een integrale benadering en is een grote omslag in denken en doen, maar het kan.'

Onvoldoende

Dat zoveel organisaties uit zowel landbouw, bedrijfsleven als natuurbescherming zich aan dit plan verbonden hebben, rechtvaardigt de hoop dat er daadwerkelijk een flinke impuls van het Deltaplan uit zal gaan. Al zijn er natuurlijk altijd mensen die vinden dat het niet ver genoeg gaat. 'Polderprietpraat', zo oordeelde Frank Berendse, hoogleraar natuurbeheer aan Wageningen Universiteit, venijnig in een opiniestuk in De Volkskrant op 23 januari jl. 'Zelden was de teleurstelling zo groot. Het plan negeert de grootste sleutelproblemen op het Nederlandse platteland: het te kleine natuurareaal en een landbouw die extreem vervuילend is.' Zijn voorstel gaat veel verder: 'Een schone landbouw kan zich alleen ontwikkelen bij een stevig fiscaal beleid waardoor de prijzen van voedsel

zullen stijgen, maar tegelijk vervuilende producten duurder worden dan producten die op een natuurvriendelijke manier zijn verbouwd. Pas dan kan de veestapel krimpen en het mestoverschot worden weggewerkt en kunnen er veel minder bestrijdingsmiddelen worden gebruikt. Meer dwang en minder vrijblijvendheid dus wat Berendse betreft.

In Bionieuws van 2 februari j.l. voegt hij daar nog aan toe: 'mijn belangrijkste aarzeling is dat met een stuk als het Deltaplan de minister kan menen dat er nu een mooi convenant is gesloten tussen de maatschappelijke partijen en er toch een mooie stap voorwaarts is gezet. Terwijl natuurlijk de rijksoverheid en de provincies zelf een aantal belangrijke zettingen moeten doen. Politici vinden niets zo mooi als maatschappelijke convenanten. Dat scheelt hen erg veel kopzorgen en politieke risico's. Tel uit je winst.'

Gebiedsgerichte samenwerking

Titia Wolterbeek, directeur van De Vlinderstichting, is wel positief over het plan. 'Het is voor het eerst dat landbouworganisaties en natuurbeschermers samen optrekken en plannen maken. Het tij is aan het keren: iedereen onderkent dat er iets moet gebeuren om de biodiversiteit te versterken, dat is wel eens anders geweest.' Door op lokaal niveau aan de slag te gaan met gerichte verbeteringen, kan concreet resultaat geboekt worden. 'Dat is belangrijk om boeren mee te krijgen', zegt Wolterbeek. 'Laat zien wat de opbrengst van gerichte maatregelen is. De meeste boeren hebben in hun opleiding nooit geleerd om natuurbeheer te integreren in hun werk. Dat ging alleen maar over het vergroten van de opbrengst van een stuk grond. Door samen met hen aan de slag te gaan, krijg je veel meer draagvlak. En als ze zelf zien wat het oplevert, worden mensen enthousiast, daar ben ik van overtuigd.'

Dat er iets met het verdienmodel van de boer moet gebeuren, staat voor Wolterbeek vast. 'Een boer moet beloond worden voor een goed en gezond product, met een reële prijs. De race naar bodemprijzen moet gekeerd worden, want dat heeft de huidige focus op grootschalige productie veroorzaakt. Aanvullende fiscale maatregelen voor het stimuleren van een goede

manier van produceren, kunnen een welkome aanvulling zijn om de omslag naar natuurvriendelijker produceren te ondersteunen.'

Van passie naar verdienmodel

De kracht van samenwerken staat ook bij de Duurzame Zuivelketen, het samenwerkingsverband van zuivelondernemingen (NZO) en de melkveehouders (LTO Nederland), op de agenda. Zij hebben zelf al eerder doelen voor 2020 geformuleerd: klimaat-neutrale ontwikkeling, continue verbetering van dierenwelzijn, behoud van weidegang en behoud van biodiversiteit en milieu. Het Deltaplan geeft daar een extra impuls aan. Inge van Schie-Rameijer, bestuurder bij LTO en lid van de stuurgroep Duurzame Zuivelketen, benadrukt dat de melkveehouderij al langer met biodiversiteit bezig is. 'Wij werken met een biodiversiteitsmonitor (mede-ontwikkeld door WNF – red.) waarmee scores van bedrijven en coöperaties in kaart worden gebracht. De kracht van het Deltaplan is wat ons betreft dat we nu met alle partijen aan tafel zitten, dat is echt nieuw. Het biedt enerzijds de mogelijkheid om op lokaal niveau samen te werken en kijken wat er nodig is om verdere verbetering te bereiken in die specifieke situatie in het betreffende gebied. Anderzijds kunnen we op landelijk niveau werken aan meer generieke knelpunten. Denk bijvoorbeeld aan belemmeringen in wet- en regelgeving en aan het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen.'

Biodiversiteit staat anno 2019 hoog op de agenda; iedereen onderschrijft het belang ervan. Van Schie: 'Het is nu zaak te zoeken naar een vorm van landbouw en natuurbeheer waarin dat gewaarborgd is en waarin boeren een normale boterham kunnen verdienen. De betrokkenheid van de Rabobank maakt het bijvoorbeeld mogelijk om te kijken naar financieringsvormen voor

boeren die op deze basis willen ondernemen. Met provincies kunnen we in gesprek over stimuleringsmaatregelen om meer werk te maken van agrarisch natuurbeheer. Veel ondernemers in de landbouw die dat doen, doen dat nu uit passie en betrokkenheid. In sommige gevallen kost het ze gewoon geld. Dat moeten we zien om te buigen. Als we met zijn allen in Nederland biodiversiteit belangrijk vinden – en dat vinden we! – dan moeten we ook rekening houden met het kostenplaatje wat daaraan hangt. Dat zal kunnen leiden tot hogere prijzen voor voedsel dat op een verantwoorde, toekomstbestendige manier is geproduceerd.'

Wil het kansrijk zijn, dan zal er ook een omslag moeten komen bij de consument: Is die bereid daadwerkelijk meer te betalen voor 'goed' geproduceerde levensmiddelen, of wordt die verleid door goedkopere alternatieven die vanaf de Europese markt hun weg naar de supermarkt vinden?

Kansrijk?

Het evenwicht tussen landbouw en natuur is in ons kleine landje een ingewikkelde en heikale zaak, waar veel belangen aan kleven. Grote winst van de initiatiefnemers tot het Deltaplan is dat zij voor het eerst deze twee met elkaar verbinden. Het draagvlak is groot, al gaat het menigeen niet ver en/of snel genoeg. De tijd zal leren of alle goede intenties omgezet gaan worden in inspanningen die daadwerkelijk bijdragen aan het versterken en vergroten van de biodiversiteit. Daarbij valt te denken aan een rijker leven in de gewone boerensloot, meer kleur in de graslanden en in de bermen, maar bovenal wellicht, en tevens heel zichtbaar, aan het stoppen van de vrije val van de weidevogels in Nederland. Haast is geboden!

Deelnemers Deltaplan Biodiversiteit

Netherlands Ecological Research Network (NERN) in samenwerking met Boeren-Natuur, Commonland, Duurzame Zuivelketen, Federatie Particulier Grondbezit, IUCN NL, LandschappenNL, LTO Nederland, Milieudefensie, Natuurmonumenten,

Natuur- en Milieufederaties, Royal Agrifirm Group, Rabobank, SoortenNL, Stichting Natuur en Milieu, Unilever, De Vlinderstichting, Vogelbescherming Nederland, Wereld Natuur Fonds en Werkgroep Grauwe Kiekendief